

Enerji Depolama Dersi

Isı Enerjisi Depolama Yöntemleri ve Binalarda
Uygulanması

Cihat DEMİREL-16360030

İçindekiler

- Giriş
- ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI
- SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

GİRİŞ

- Enerji tüketimi yönünde yapılan projeksiyon çalışmaları, 2030 yılında, kurulu gücümüzün yaklaşık iki kat artacağını öngörmektedir.
- Enerji üretimi, genel olarak fosil yakıtlarla karşılanmaktadır ve fosil yakıtların yanması sonucu oluşan CO₂ küresel ısınmanın nedeni olarak gösterilmektedir.
- Atmosferdeki CO₂ oranı, Mart 2009 verilerine göre hacimsel olarak 387 ppm olarak belirlenmiştir. Nüfustaki hızlı artış ve enerji talebindeki buna bağlı artışın bu hızda seyretmesi sonucu atmosfere salınan CO₂ miktarı da aynı oranda artacaktır.

GİRİŞ

- Uluslararası kuruluşlar bu konuda birçok çalışma gerçekleştirmişlerdir.
- Ülkemizde dahil olduğu Kyoto Protokolü de bu çalışmalardan bir tanesi olup sera gazı emisyonlarının azaltılması en önemli hedef olarak ortaya konulmuştur.
- Bu emisyonların azaltılmasında, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının arttırılması ve enerji verimliliği çalışmaları yer almaktadır.

GİRİŞ

- Binalarda enerji tüketim profili incelenecek olursa, iklimlendirme uygulamalarında harcanan enerji, genel tüketim içinde yaklaşık %80'lik bir paya sahiptir.
- Yalıtım uygulamaları, verimi yüksek ev aletlerinin ve aydınlatma sistemlerinin kullanımı ve yenilenebilir enerji kaynaklarının binalara entegrasyonu ile bu pay azaltılmaya çalışılmaktadır.
- Bu uygulamaların yanısıra ısı enerjisinin depolanması ve binalarda kullanılması da binalar için enerji tüketimini azaltacaktır.

GİRİŞ

- Bu çalışmada, ısı enerjisinin depolama yöntemleri olan sıvılarda depolama, katılarda depolama, mevsimsel depolama, kimyasal depolama ve faz değişimli maddelerde depolama yöntemleri incelenmiştir.
- Bu yöntemlerin seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilmiştir.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Isı enerjisi bir maddeyi oluşturan atom veya moleküllerin, kinetik ve potansiyel enerjilerinin toplamıdır ve atomik veya moleküler titreşimler sonucu oluşur.
- Isı enerjisi, maddenin iç enerjisindeki değişimle duyulur ısı, gizli ısı, tepkime ısı ya da tüm bunların birleşimi olarak depolanır.
- Duyulur ısı depolama metodunda, depolama maddesinin sıcaklığındaki değişim sonucunda ortaya çıkan duyulur ısıdan yararlanır.
- Gizli ısı depolamasında, faz değişimi gösteren maddeler kullanılır.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Depolamaya uygun sıcaklık aralığında depolama maddesinin faz değiştirmesiyle ortaya çıkan gizli ısı belirlenir.
- Bu amaçla belirli sıcaklıklarda ergime, buharlaşma veya diğer faz değişimlerine uğrayan maddelerden yararlanılır.
- Termokimyasal depolama metodunda ise ısı enerjisi bir bileşiğin bağ enerjisi olarak depolanabilir ve aynı enerji tersinir kimyasal tepkimelerle serbest bırakılabilir.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Isı enerjisi depolaması kullanım süresine göre ikiye ayrılır.
- Bunlar kısa süreli depolama (gece-gündüz) ve uzun süreli depolama mevsimlik (yaz-kış)'dır.
- Kullanım amacına ve sıcaklığına göre sıcak depolama, soğuk depolama veya her iki amaç için sıcak ve soğuk depolama yapılabilir.
- Uzun dönem depolama ile hedeflenen, yazın sıcaklığını depolayıp kışın kullanmak, veya kışın soğukunu depolayıp yazın kullanmaktır.
- Isı enerjisinin depolaması, enerjinin elde edilmesiyle kullanımı arasındaki yer ve zaman farkını kapatarak, hem ısıtma hem de soğutma için alternatif çözümler verir.
- Konut, sanayi, tarım ve ulaşım sektörlerinde uygulanan depolama, elektrik enerjisi ve kömür, doğal gaz, petrol gibi fosil yakıtlardan tasarruf sağlayarak enerji verimliliğini artırmaktadır.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

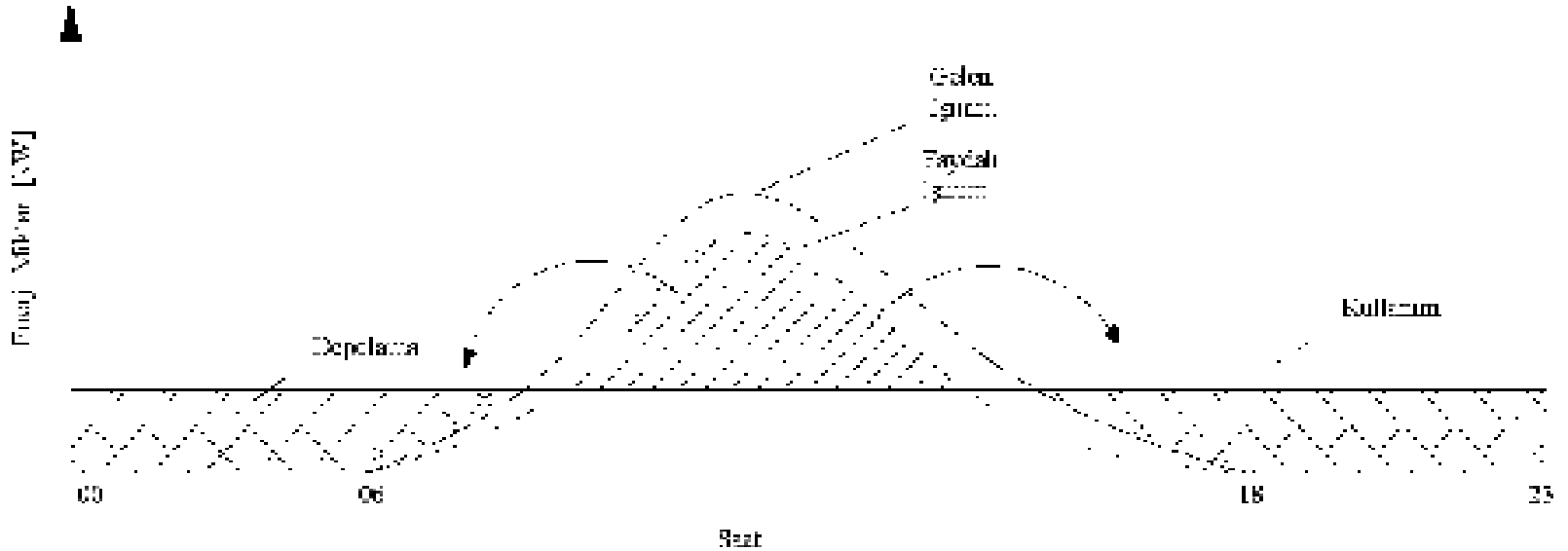
- Isı depolama, enerji verimliliği ve enerjinin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir.
- Günümüzde bu konu ile ilgili çalışmalar hızla devam etmektedir ve uygulama açısından kullanılmakta olan başlıca depolama yöntemleri aşağıda belirtilmiştir.
  - a. Katılarda depolama
  - b. Sıvılarda depolama
  - c. Mevsimsel depolama
  - d. Kimyasal depolama
  - e. Faz değişimli maddelerle depolama

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Depolamanın yapılabilmesi için bir ısı kaynağına ihtiyaç vardır.
- Bu ısı kaynağı bir santralin atık ısı olabileceği gibi güneş enerjisi, jeotermal enerji vb. ısı kaynaklı sistemler olabilir.
- Güneş enerjisi zamana bağlı olarak değişim gösteren ve kesikli yapıya sahip bir enerji türüdür.
- Bu özelliği nedeni ile güneş enerjisine bağlı olarak çalışan sistemlerin yük faktörü kesiksiz yapıya sahip enerji türlerine göre daha düşüktür.
- Güneş enerjisinden elde edilen ısı enerjisinin depolanması ile yük faktörü artmakta, bunun sonucunda da sistemlerin geri ödeme süreleri kısaltılmakta ve sistemler ekonomik hale gelmektedir.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Güneş enerjisinin depolanabilmesi için genel sistem yapısında güneş kolektörü, depolama ünitesi, iklimlendirme cihazları, ek enerji kaynakları ve kontrol sistemleri bulunmalıdır.
- Bu sistemler ile elde edilebilecek iş akışkanı sıcaklığı ise güneş ışınımına bağlılık göstermektedir.

Şekilde günlük ortalama güneş ışınımının yüke bağlı değişimi gösterilmiştir

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Gelen ışınım güneşten gelen enerjiyi, faydalı ışınım ise optik ve ısı kayıplar neticesinde faydalanılabilen enerji miktarını göstermektedir.
- Kullanım değişkenlik göstermekle birlikte şekilde gün boyunca sabit olarak gösterilmiştir.
- Kullanım doğrusunun üzerinde kalan faydalı ışınım bölgesinin depolanması ile güneş ışınımının olmadığı saat dilimlerinde de bu enerji kaynağından faydalanılabilir

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Bu depolama işleminin gerçekleştirilmesinde birçok parametre etkin olmaktadır.
- Depolama işlemi için seçilecek ortam, yapılacak işlem türü ile doğrudan ilgilidir. Örneğin, su ısıtma sisteminde duyulur ısı yolu ile depolama, hava ısıtma sisteminde ise çakıl taşı yatakları daha etkindir.
- Bir binanın pasif olarak ısıtılması işleminde ısı enerjisinin bina duvarlarında depolanması gerekir.

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

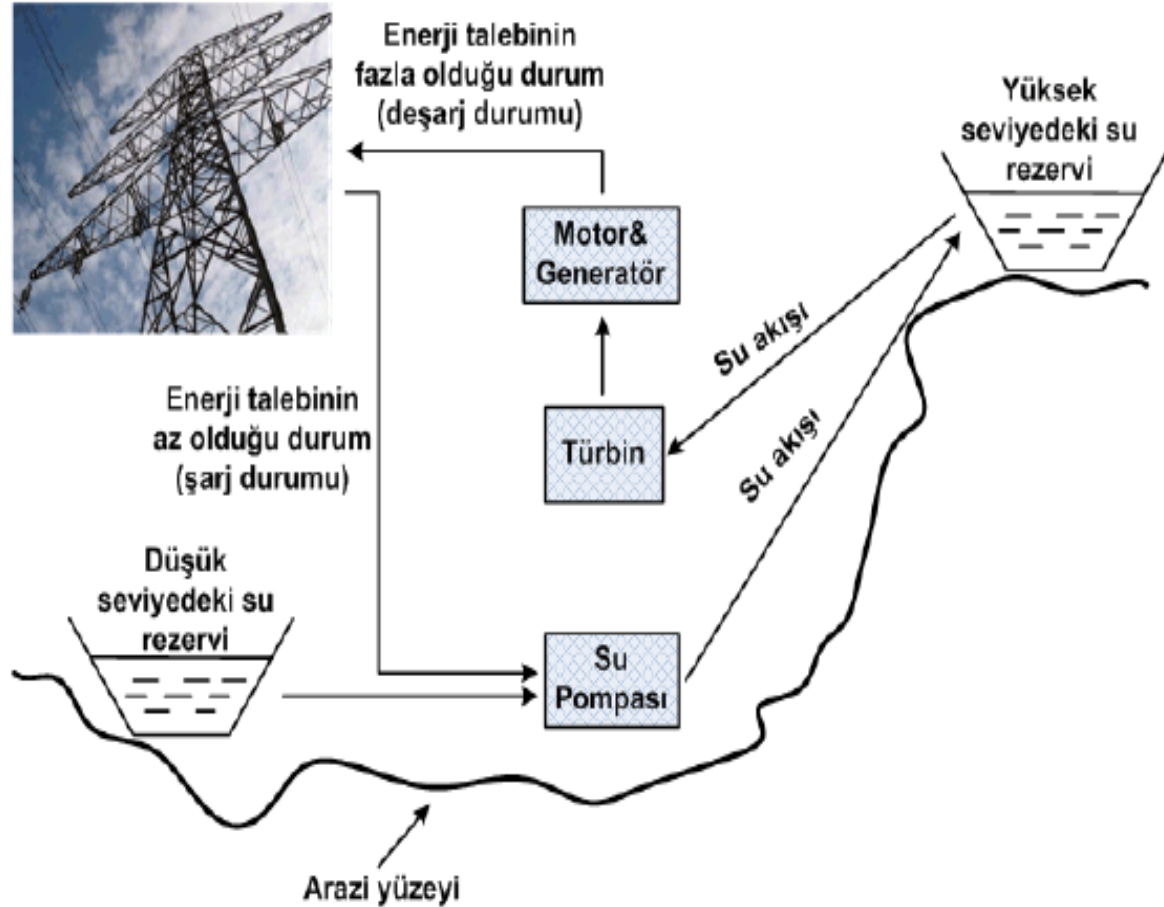
- Bir depolama sisteminin seçiminde en önemli parametreler aşağıda belirtilmiştir.
  - a. Birim hacimdeki depolama kapasitesi
  - b. Çalışma sıcaklığı
  - c. Depolama ünitesi içinde sıcaklık katmanlaşması
  - d. Isının depolama ya da çekilmesi sırasındaki güç tüketimi
  - e. Depolama hacminin dış malzemesinin seçimi
  - f. Depolama hacminde ısı kayıpların önlenmesi
  - g. Maliyet

ISI ENERJİSİ VE ISI ENERJİSİNİN DEPOLAMASI

- Buna göre, depolama ortamı seçiminde birim hacimde depolama kapasitesi yüksek olan malzemelerin seçimi ile aynı hacimde daha çok ısı depolanabilir.
- Depolama hacmine giren ve çıkan akışkan sıcaklığı, depolama hacmi malzemesinin yapısını bozmayacak sıcaklık aralığında olmalıdır.
- Isının depolama sistemine verilmesi sırasındaki güç tüketimi, minimum düzeyde olmalıdır.
- Depolama hacminin dış malzemesi, dış ortam şartlarına uygun olarak seçilmeli ve depolama hacmindeki malzemedен etkilenmemelidir.
- Depolama hacminden olabilecek ısı kayıpları sistemin performansını düşüreceği için uygun yalıtım malzemesi ile ısı kayıplarının azaltılması gerekmektedir.
- Sistem için yapılacak harcamalar, yatırımı en kısa sürede geri ödeyebilmelidir.

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

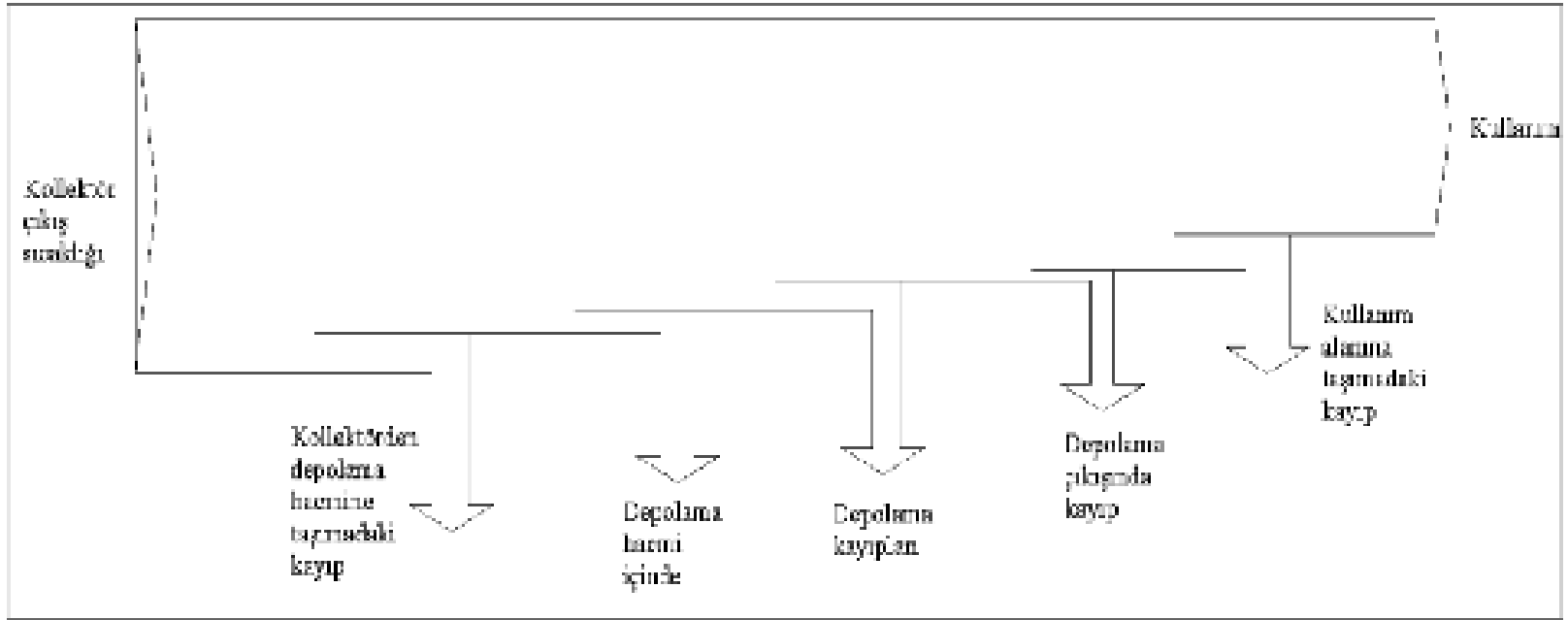
Şekil 1. Tipik bir pompalanmış su tabanlı enerji depolama ünitesinin şematiği

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

- Isıl enerjinin en yaygın olarak depolandığı ortam sudur.
- Ülkemizde de sıcak iklim bölgelerinde kullanım sıcak suyu için güneş kolektörleri ve depolama tankları kullanılmaktadır.
- Güneş enerjisinden elde edilen ısının depolanması sırasında, kolektör çıkış sıcaklığı ile kullanım öncesi sıcaklık arasında depolama hacminde ve taşınım sırasında ısı kaybına bağlı olarak sıcaklık düşümü gözlenir.

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

Bu kayıplar Şekil 2'de belirtilmiştir.

Bir depolama sisteminde ısı kaybı sonucunda meydana gelen sıcaklık düşümleri

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

- Güneş enerjisi sistemlerinde en yaygın olarak kullanılan iş akışkanı sudur.
- Sistemdeki su bir kontrol hacmi olarak göz önüne alınırsa suyun dolaşımı ile depolama hacmi de dolaşacağı için kollektörden depolama hacmine olan taşıma kayıpları ortadan kalkacaktır.
- Su dolaşımı, doğal ya da zorlanmış olarak sağlanabilir.
- Doğal dolaşımında yoğunluk farkı etken kuvvet iken zorlanmış taşınımında bir sirkülasyon pompası ile dolaşım sağlanır.

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

- Herhangi bir sıvının, sabit sıcaklıkta ve sonlu bir sıcaklık farkında enerji depolama

$Q_d = (mC_p)_d \cdot \Delta T_d$ olarak belirtilebilir.

- Q_d toplam ısı kapasitesini, m kütleyi, C_p sabit basınçta özgül ısıyı ve ΔT ise sıcaklık farkını belirtmektedir. Isı sığası, $m \cdot C_p$ olarak bilinir ve Eş. 1'de de belirtildiği gibi direkt olarak depolama hacmi malzemesi seçiminde en önemli etkidir.

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

- Bir depolama hacmi için enerji denkliği $(mC_p)_d \frac{dT_d}{dt} = Q_g - Q_c - (UA)_d (T_d - T_{\text{çev}})$ şeklinde belirtilebilir.
- Eş.2'nin sağ tarafındaki Q_g ve Q_c sırası ile kollektörden gelen enerjiyi ve yük nedeni ile depodan çekilen enerjiyi göstermektedir. Son terim ise depodan çevreye olan ısı kaybını göstermektedir.

SIVILARDA ENERJİ DEPOLAMA

- Belirli bir zaman aralığı için Eş.2 integre edilirse,

$$T_d' = T_d + \frac{\Delta t}{(mc_p)_d} (Q_g - Q_\varphi - (UA)_d (T_d - T_{\text{cev}}))$$

olarak bulunur.

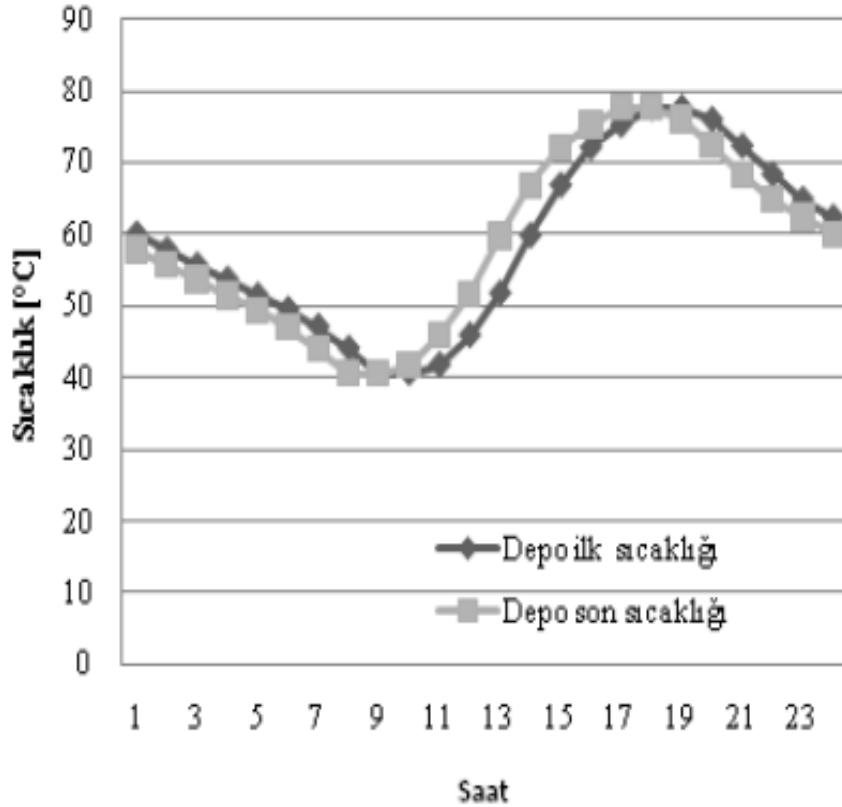
- Eş. 3'te ' deponun belli bir zaman sonundaki sıcaklığını, T_d ise deponun belirli zaman aralığındaki başlangıç sıcaklığını göstermektedir.

- Tablo 1’de bir depo için günlük sıcaklık değişimleri belirtilmiştir. Deponun ilk sıcaklığı 60°C olup yükü karşılamak için ısı, 09:00’a kadar depodan çekilmektedir.
- 19:00’a kadar depoya ısı girişı olmaktadır ve gün sonunda depo sıcaklığı yine 60°C olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Bir depo için günlük sıcaklık değişimi

Saat	Qg[MJ]	Qç [MJ]	Td1 [C]	Td2 [C]	Saat	Qg[MJ]	Qç [MJ]	Td1 [C]	Td2[C]
1	0	12	60.0	57.8	13	67	15	51.7	59.8
2	0	12	57.8	55.7	14	64	18	59.8	66.9
3	0	11	55.7	53.7	15	51	16	66.9	72.2
4	0	13	53.7	51.4	16	41	19	72.2	75.3
5	0	11	51.4	49.5	17	32	15	75.3	77.7
6	0	14	49.5	47.1	18	18.5	16	77.7	77.7
7	0	18	47.1	44.0	19	11	19	77.7	76.1
8	0	21	44.0	40.5	20	0	21	76.1	72.4
9	21	20	40.5	40.6	21	0	23	72.4	68.4
10	26	18	40.6	41.7	22	0	20	68.4	64.9
11	41	14	41.7	45.9	23	0	14	64.9	62.4
12	51	13	45.9	51.7	24	0	13	62.4	60.0

Şekil 3. Deponun günlük sıcaklık dağılımı

- Deponun en yüksek sıcaklığı 77.7°C olarak bulunmuştur. Şekil 3'te sıcaklık dağılımı grafik olarak gösterilmiştir.
- Şekil 3'te belirtildiği gibi ısı, 09:00'a kadar depodan çekilmektedir.
- Güneş enerjisinin tekrar devreye girmesi ile gün içinde depo sıcaklığı artmıştır ve gün batımından sonra depo sıcaklığı tekrar azalmaya başlamıştır.

- <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/254805>
- **Politeknik Dergisi Cilt:13 Sayı: 1 s. 33-42, 2010**